

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82964,Badzynski-Stanislaw-Ludwik-Filip.html>
2023-02-05, 05:07

Bądyński Stanisław Ludwik Filip

BĄDZYŃSKI Stanisław Ludwik Filip (30 IV 1862, Czekanów k. Siedlec – 9 II 1929, Warszawa), chemik i fizjolog. Syn Władysława, zamożnego ziemianina, i Franciszki z Kowalskich.

Gimnazjum ukończył w Siedlcach. Studia chemiczne na wydziale matematyczno-przyrodniczym rozpoczął na Cesarskim Uniw. Warszawskim w 1881, lecz już 1883 za nielegalną działalność patriotyczną został relegowany z uczelni. Studia kontynuował we Lwowie, a od 1885 w Bernie, gdzie uzupełniał wiedzę teoretyczną i szkolił się w metodach eksperymentalnych pod okiem M. Nenckiego. W 1887, po otrzymaniu stopnia doktora filozofii w zakresie chemii, uzyskał asystenturę w pracowni chemicznej tamtejszego uniwersytetu. W 1889 zapisał się na wydział lekarski uniwersytetu w Zurychu i rozpoczął studia medyczne, które kontynuował później w Lipsku. W 1892–94 odbył dodatkowo studia uzupełniające z zakresu chemii fizjologicznej u G. von Bungego w Bazylei. Po ich zakończeniu otrzymał asystenturę w pracowni chemicznej Inst. Farmakologii uniwersytetu w Heidelbergu. W 1897 B. powrócił do kraju i znalazł zatrudnienie w Państwowym Zakładzie Badania Środków Spożywczych w Krakowie, dzięki poparciu nestora polskiej mikrobiologii O. Bujwida. B. pełnił tam funkcję nadinspektora, wprowadzając m.in. prostą, opracowaną jeszcze w Bernie, metodę kontroli analitycznej mleka i masła. W 1899 B. przeniósł się do Lwowa, gdzie otrzymał profesurę nadzwyczajną higieny na wydziale lekarskim tamtejszego uniwersytetu, równocześnie obejmując kierownictwo katedry tego przedmiotu. W 1904 mianowano go profesorem zwyczajnym. Następnie 1906–19 na tym samym wydziale był profesorem chemii fizjologicznej. W 1919 przeniósł się do Warszawy, gdzie otrzymał katedrę i profesurę chemii fizjologicznej na wydziale lekarskim UW. W 1923 doznał wylewu krwi do mózgu. Mimo pomyślnej rekonwalescencji,

do pracy naukowej już nie powrócił. W 1927 przeszedł na emeryturę.

Kunszt naukowy B. został dostrzeżony i doceniony. Od 1909 był członkiem korespondentem AU, a w 1918 uzyskał członkostwo czynne. Od 1919 członek PAU. W 1920 członek TNW. Brał aktywny udział w tworzeniu zrębów instytucji naukowych w odrodzonym państwie polskim. W 1920 był jednym ze współorganizatorów Akad. Nauk Lekarskich w Warszawie. Angażował się również w życie polityczne, będąc od czasów studenckich blisko związany z nurtem narodowym. Do najbliższych jego przyjaciół należeli Z. Balicki i R. Dmowski. Od 1905 B. był członkiem Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego. W czasie wojny polsko-ukraińskiej 1918–19 brał udział w obronie Lwowa jako członek Komitetu Bezpieczeństwa i Ochrony Dobra Publicznego. Komitet ten pełnił funkcję lokalnego rządu, składał się z kilku resortów i sprawował władzę w polskiej części miasta.

Zainteresowania badawcze B. dotyczyły głównie biochemii tłuszczów i białek oraz wymiany energii i materii u zwierząt. Był autorem oryginalnej metody oznaczania zawartości tłuszczu w mleku, która zyskała miano metody Bądryńskiego (dziś metoda Schmid-Bądryńskiego-Ratzlaffa). Zdołał też określić skład mineralny wydzieliny gruczołu mlecznego i wykazać, że skład ów zależy od zmian hormonalnych zachodzących w ustroju. Stwierdził obecność soli mineralnych w kryształach owoalbuminy. Odkrył koprosterol, ustalił jego wzór chemiczny i udowodnił, że jest on produktem działania drobnoustrojów jelitowych na cholesterol. Jako pierwszy opisał kwasy oksyproteinowe, określając je jako metabolity glikopeptydowe, będące efektem nieprawidłowej przemiany materii u psów zatrutych fosforem. Sklasyfikował dwie podstawowe grupy kwasów proteinowych o dużych ilościach siarki i małych azotu oraz o dużych ilościach azotu przy małej zawartości siarki. Dzięki jego badaniom określono maksymalną dopuszczalną dawkę salolu (slicylan fenylu), stosowanego w odkażaniu przewodu pokarmowego i dróg moczowych. W 1914 ukazała się drukiem *Wymiana materii i energii u zwierząt*, która była swoistym podsumowaniem wieloletnich badań B. dotyczących tej problematyki. Praca ta została nagrodzona przez AU i włączona do podręcznika

fizjologii pod redakcją N.N. Cybulskiego. Do grona uczniów B. zaliczali się m.in. J. Browiński i S. Dąbrowski, późniejsi profesorowie Uniw. Poznańskiego, W. Czernecki, profesor Uniw. Lwowskiego, J.L. Modrakowski, profesor UW.

PSB (S. Dąbrowski); Śródka. *Wielka encyklopedia powszechna PWN*, Warszawa 1962; „Rocznik TNW” 1929, „Rocznik AU” 1908/09. H. Lichocka, *Stanisław Ludwik Filip Bądryński [w:] Portrety Uczonych. Profesorowie Uniwersytetu Warszawskiego. 1915–1945. A–Ł*, red. P. Salwa, A. K. Wróblewski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego 2016, s. 94-103.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)